

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING
 Enhet 2

DOM
 2012-10-23
 Meddelad i
 Linköping

Mål nr
 6069-12

SÖKANDE

holmgrenhansson ADVOKATBYRÅ AB, 556778-5828
 Box 3433
 103 68 Stockholm

MOTPART

Sjöfartsverket
 601 78 Norrköping

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

KONKURRENSVERKET	
2012 -10- 24	
Avd	
Dnr	
Doss	Aktbil

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan om överprövning.

Dok.Id 98477

Postadress
 Box 406
 581 04 Linköping

Besöksadress
 Brigadgatan 3

Telefon
 013-25 10 00

E-post:
 forvaltningsrattenilinkoping@dom.se

Telefax
 013-25 11 40

Expeditionstid
 måndag – fredag
 08:00-16:00

BAKGRUND

Sjöfartsverket genomför en offentlig upphandling, benämnd *Avtal för juridiska tjänster – miljöjuridisk expertis*, Dnr 0307-12-02104. Uppdraget avser framtagande av en ansökan till mark- och miljödomstolen om tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalken samt att driva processen i domstol, inklusive eventuellt överklagande, fram till lagakraftvunnen dom. Upphandlingen genomförs som ett förenklat förfarande enligt LOU.

Anbud inkom från fem anbudsgivare, bl.a. från holmgrenhansson ADVOKATBYRÅ AB (nedan Advokatbyrån) och Setterwalls Advokatbyrå AB (nedan Setterwalls). Tilldelningsbeslut meddelades den 10 september 2012 och enligt det hade Setterwalls antagits som leverantör. Enligt den anbudsutvärdering, som bilagerats till tilldelningsbeslutet, hade Advokatbyrån näst högsta poäng i upphandlingen.

YRKANDEN M.M.

Advokatbyrån ansöker om överprövning av upphandlingen och yrkar att förvaltningsrätten upphäver tilldelningsbeslutet den 10 september 2012 och förordnar att Sjöfartsverket ska teckna avtal med Advokatbyrån.

Sjöfartsverket motsätter sig bifall till ansökan.

VAD PARTERNA ANFÖRT

Advokatbyrån

Av de underlag till upphandlingen som anbudsgivaren förutsätts ta del av, framgår att ansökningsprocessen redan är påbörjad och att en hel del material redan är framtaget. Setterwalls har redan under åtminstone 2012

varit delaktig i denna process. Bl.a. har en tidsplan över ansökningsprocessen tagits fram, av vilken framgår att Setterwalls gjort utredningar avseende närmast berörda enskilda personer, fastighetsägare och särskilt berörda samt upprättat sakägarförteckning m.m. Anbudsgivaren förväntas använda sig av det materialet som redan är framtaget och ta ansvar för de övriga åtgärder som behöver vidtas för att få till stånd en ansökan. Setterwalls har genom det tidigare uppdraget hos Sjöfartsverket haft en otillbörlig fördel i den aktuella upphandlingen, som enligt beslutet har tilldelats just Setterwalls. Setterwalls har därmed ensidigt gynnats i upphandlingen, eftersom Setterwalls självt hjälpt till under ansökningsprocessen. Setterwalls har därför haft större möjligheter att lämna det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. Setterwalls har på grund av sin medverkan i ansökningsprocessen haft en större kunskap om ansökningsprocessen, vilket bl.a. har lett till att Setterwalls har lämnat ett avsevärt lägre timpris än övriga anbudsgivare, som samtliga har lämnat ungefär samma pris. Setterwalls deltagande i förberedelsearbetet har lett till en snedvridning av konkurrensen och strider mot likabehandlingsprincipen. Tilldelningsbeslutet ska därför upphävas och avtal ska istället tecknas med Advokatbyrån som enligt utvärderingsunderlaget hade näst högsta poäng i upphandlingen.

Förutsättningen för att få delta i upphandlingen är att förfrågningsunderlag inte utformats så att någon enskild anbudsgivare gynnas otillbörligt. Risken för otillbörliga fördelar föreligger även när en enskild anbudsgivare har deltagit i förstudien eller i den redan påbörjade ansökningsprocessen. Advokatbyrån har inte fått ta del av det material som redan framtagits av Setterwalls under ansökningsprocessen. Sjöfartsverket har överhuvudtaget inte visat på att Setterwalls medverkan inte har inneburit att det haft konkurrensfördelar. Inte heller har Sjöfartsverket visat hur likabehandlingsprincipen har säkerställts.

Sjöfartsverket

Regeringen har gett Sjöfartsverket i uppdrag att förbättra infrastrukturen för sjöfarten på Mälaren och Sjöfartsverket har tillsammans med övriga berörda parter startat upp Mälärprojektet, som innebär en fördjupning och breddning av de allmänna farlederna till Västerås och Köping samt uppgradering av Södertälje sluss och kanal. Planerade åtgärder kräver tillstånd enligt miljöbalken. Setterwalls har erfarenhet av farledsprojekt liknande Mälärprojektet och Sjöfartsverket kontaktade därför Setterwalls vid uppstart av Mälärprojektet för att ta del av Setterwalls erfarenhet från liknande projekt.

I förfrågningsunderlaget har Sjöfartsverket stadgat att ansökningsprocessen redan är påbörjad och att anbudsgivaren förutsätts ta del av och använda sig av redan framtaget material samt ta ansvar för de övriga åtgärder som behöver vidtas för att få till stånd en ansökan. Det material som anbudsgivaren förutsätts ta del av är det underlag, exempelvis underlag för samråd, som Sjöfartsverket tagit fram och som finns att hämta på i förfrågningsunderlaget angiven webbplats. Underlaget som avses är framtaget av Sjöfartsverket i samarbete med upphandlade tekniska konsulter, vilket framgår tydligt av respektive underlag. Det produceras löpande mängder av dokument inom Mälärprojektet av såväl Sjöfartsverket som upphandlade tekniska konsulter. Den miljöjuridiska expert som upphandlas genom förevarande upphandling förväntas ta del av och behöver för sitt uppdrag ta del även av dokument som är under framtagande och som därmed ännu inte är allmän handling.

Sjöfartsverket har genom utvärdering antagit det anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt enligt angivna utvärderingskriterier som är kompetens och erfarenhet samt pris. I stort sett samtliga anbudsgivare har fått full poäng när det gäller kravet på kompetens och erfarenhet. När det gäller pris

har Sjöfartsverket efterfrågat pris per timme och således inte något fast pris för uppdraget. Det är korrekt att Setterwalls har lämnat ett lägre pris än övriga anbudsgivare. Sjöfartsverket kan inte förstå Advokatbyråns resonemang kring hur Setterwalls medverkan i förarbetet kring Mälarprojektet skulle kunna påverka Setterwalls timpris. Setterwalls timpris bör snarare reflektera det faktum att Setterwalls har erfarenhet av tidigare liknande farledsprojekt, vilket Advokatbyrån inte har. Setterwalls har deltagit i inledningen av Mälarprojektet i en rådgivande roll, men framtagna dokument såsom tidplan och samrådsunderlag är Sjöfartsverkets.

Sjöfartsverket har naturligtvis insett att Setterwalls är en potentiell anbudsgivare i förevarande upphandling och har därför lagt stor vikt vid att hålla Setterwalls helt utanför förevarande upphandling. Att tidsplanen som bifogats till förfrågningsunderlaget innehåller benämningen "Setterwalls" under ett antal punkter är olyckligt, men saknar helt betydelse för nu aktuell upphandling. Setterwalls har inte deltagit i framtagandet av underlaget till förevarande upphandling. Setterwalls rådgivning i inledningsfasen av Mälarprojektet har inte medfört att Setterwalls gynnats i något avseende. Samtliga anbudsgivare har fått ta del av allt underlag som färdigställts i Mälarprojektet. Sjöfartsverket har inte brutit mot någon bestämmelse i LOU eller mot någon av de principer som ligger till grund för lagen. Advokatbyrån kan därmed inte heller ha lidit eller komma att lida skada.

Advokatbyråns genmäle

Advokatbyrån uppfyllde alla krav avseende kompetens och erfarenhet och fick maxpoäng. Advokatbyråns lämnade pris uppgick till 1 800 kr/timme för huvudkonsulten och 1 200 kr/timme för biträden till huvudkonsulten. Enligt tilldelningsbeslutet uppfyllde även Setterwalls alla krav avseende kompetens och erfarenhet och fick maxpoäng. Setterwalls har dock lämnat ett anmärkningsvärt lägre pris än alla andra anbudsgivare, nämligen 1 500

kr/timme för huvudkonsulten och 1 100 kr/timme för biträden till huvudkonsulten. Detta anmärkningsvärda låga pris kan enbart följa av att Setterwalls redan har utfört ett omfattande arbete åt Sjöfartsverket under pågående ansökningsprocess och fått betalt för detta arbete. Genom sin insyn och delaktighet har Setterwalls därmed också kunnat lämna ett väsentligt lägre pris.

Sjöfartsverket har anfört att Setterwalls timpris bör reflektera det faktum att Setterwalls har erfarenhet av tidigare liknande farledsprojekt, vilket Advokatbyrån inte har. Att timpriset skulle reflektera tidigare erfarenhet av liknande farledsprojekt är inte relevant, eftersom Sjöfartsverket inte i upphandlingen ställt detta krav avseende kompetens och erfarenhet. Detta framställs snarare som att Sjöfartsverket de facto har tagit hänsyn till Setterwalls tidigare erfarenhet avseende farledsprojekt. Sjöfartsverkets metod att sammanväga utvärdering av erfarenhet och kompetens och pris är inte tillåtet. Denna metod har medfört att anbudsgivarna, inklusive Advokatbyrån, inte kunnat avge sina anbud med tillräcklig insikt om vad som kommer tillmätas betydelse vid utvärderingen av anbuden och detta strider således mot transparensprincipen. Utvärdering har således inte skett med viktning av varje enskilt kriterium. Att Sjöfartsverket har lagt vikt vid Setterwalls erfarenhet i tilldelningsfasen strider i sig mot LOU:s krav på transparens och förutsebarhet.

Enligt LOU ska samtliga anbudsgivare behandlas på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt av den upphandlande myndigheten. Genom att Setterwalls har varit med i den redan pågående ansökningsprocessen har Setterwalls erhållit kunskaper som det kunnat använda när det sedan lämnade anbud i upphandlingen. Setterwalls har haft ett informationsövertag i jämförelse med andra anbudsgivare som det sedan kunnat utnyttja och därmed fått konkurrensfördelar. Det kan inte uteslutas att Setterwalls har erhållit information eller andra krav som övriga anbudsgivare inte fått ta

del av. Det åvilar Sjöfartsverket att visa att alla anbudsgivare har behandlats på ett likvärdigt sätt. Det har inte framkommit hur Sjöfartsverket under upphandlingen vidtagit åtgärder för att säkerställa att Setterwalls inte getts några konkurrensfördelar i anledning av Setterwalls medverkan i arbetet med ansökningsprocessen. Sjöfartsverket har inte heller lämnat några preciserade uppgifter om omfattningen av Setterwalls uppdrag, vilket arbete som bedrevs i samband med den påbörjade ansökningsprocessen, vilka kontakter som förekom eller vilken information Setterwalls tog del av i anledning av det uppdraget. Advokatbyrån har, till följd av Sjöfartsverkets felaktiga förfarande, lidit skada genom att inte tilldelas kontraktet. Skadan består dessutom i att Advokatbyrån under helt felaktiga förutsättningar har lagt ner betydande tid för genomgång och analys av kravspecifikationen, samt upprättande av anbudssvar.

Sjöfartsverkets genmäle

Sjöfartsverket har avseende kompetens och erfarenhet efterfrågat erfarenhet av miljörett med särskild inriktning mot vattenverksamhet. Sjöfartsverket har således inte ställt krav på erfarenhet av farledsprojekt liknande Mäljarprojektet. Kraven på kompetens och erfarenhet ger utrymme för anbudsgivare att åberopa ett brett spektrum av erfarenhet, vilket bekräftas av att så gott som samtliga anbudsgivare erhållit full poäng avseende kompetens och erfarenhet. Avgörande för vilken anbudsgivare som tilldelats kontraktet har, mot bakgrund av att erfarenheten bedömts vara likvärdig i förhållande till ställda krav, i praktiken varit anbudspriset.

Setterwalls begränsade deltagande i inledningsfasen av Mäljarprojektet saknar helt betydelse för aktuell upphandling. Det är anbudsgivaren med lägsta anbudspriset som har tilldelats kontraktet. Advokatbyrån skulle således ha tilldelats kontraktet om dess anbudspris varit det lägsta. Det pris som efterfrågats är ett timpris och Advokatbyrån har inte kunnat presentera

något hållbart resonemang kring hur Setterwalls deltagande i inledningsfasen skulle kunna påverka dess timpris.

SKÅL FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 16 kap. 6 § första stycket LOU framgår att om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

EU-domstolen har i dom den 3 mars 2005 i målen C-21/03 och C-34/03, Fabricom SA mot État belge, uttalat att en leverantör, som har ansvarat för forskning, experiment, analys eller utveckling med avseende på bygg- och anläggningsarbeten, varor eller tjänster, inte automatiskt kunde uteslutas från att få delta eller lämna ett anbud i en upphandling av dessa arbeten, varor eller tjänster, utan denne ska ges möjlighet att i det konkreta fallet visa att erfarenheterna från dessa aktiviteter inte leder till en snedvridning av konkurrensen.

Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörandet RÅ 2009 ref. 69 uttalat bl.a. följande. Mål om offentlig upphandling gäller i princip ekonomiska förhållanden mellan enskilda näringsidkare. De har alltså en större likhet med sådana mål där man inom den allmänna processrätten tillämpar förhandlingsprincipen än med mål som är typiska i förvaltningsdomstolarna och för vilka förvaltningsprocesslagen har konstruerats. Detta leder till slutsatsen att officialprincipen måste tillämpas på ett försiktigt sätt i mål om offentlig upphandling. Som huvudprincip bör krävas att den part som gör gällande att en upphandling är felaktig på ett klart sätt anger vilka omständigheter han grundar sin talan på.

I ett mål hos Kammarrätten i Stockholm (mål nr 6986-09) hade en företrädare för den vinnande anbudsgivaren som konsult medverkat i framtagandet av ramhandlingen för en entreprenadupphandling. Kammarrätten fann att "i en situation som denna" var presumtionen stark för att företrädarens dubbla funktioner inneburit en konkurrensfördel för den vinnande anbuds-

givaren som medfört en snedvridning av konkurrensen. Denna presumtion medförde enligt Kammarrätten, vid jämförelse med EU-domstolens dom i Fabricom-målet, att det åvilade den upphandlande myndigheten och den vinnande leverantören att visa att principen om likabehandling inte åsidosatts. Kammarrätten fann att myndighetens utvärdering var alltför knapphändig för att på övertygande sätt visa att företrädarens dubbla medverkan inte gett den vinnande anbudsgivaren fördelar i upphandlingen. Myndigheten hade därmed inte förmått säkerställa att principen om likabehandling upprätthållits i upphandlingen. Kammarrätten var inte enig, utan en skiljaktig ledamot menade att bedömningen i målet skulle ske med hänsyn till gällande praxis, uttryckt i RÅ 2009 ref. 69, och att enbart den omständigheten att företrädaren haft dubbla engagemang i upphandlingen inte kunde anses utgöra skäl för att vidta åtgärd enligt LOU.

Relevanta handlingar

Anbudsfrågan

Av punkten 4.1 i anbudsfrågan framgår att anbudsgivaren ska ange en huvudkonsult för uppdraget som ska vara advokat som är specialiserad i miljö rätt med särskild inriktning mot vattenverksamhet.

Enligt punkten 5.4 i anbudsfrågan ska pris anges som pris per timme per kompetensnivå advokat, som är huvudansvarig konsult, och biträden till denne.

Enligt punkten 6.1 i anbudsfrågan ska Sjöfartsverket anta det anbud som är ekonomiskt mest fördelaktigt enligt två utvärderingskriterier Kompetens och erfarenhet med viktningstal 60 och Pris med viktningstal 40.

Utvärderingen

Av bilagan Utvärdering till tilldelningsbeslutet framgår bl.a. följande. Samtliga fem anbudsgivare bedöms uppfylla skall- och bör-kriterierna avseende kompetens och erfarenhet och tilldelas maxpoäng.

Beträffande pris har anbudsgivarna lämnat följande priser:

- Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB – 1 900 kr/timme för huvudkonsult och 1 600 kr/timme för biträden till denne,
- Advokatbyrån – 1 800 kr/timme för huvudkonsulten och 1 200 kr/timme för biträden till denne,
- Setterwalls – 1 500 kr/timme för huvudkonsulten och 1 100 kr/timme för biträden till denne,
- Advokatfirman Åberg & Co AB – 1 850 kr/timme för huvudkonsulten och 1 200 kr/timme för biträden till denne samt
- Advokatfirman Lindahl KB – 1 900 kr/timme för huvudkonsulten och 1 500 kr/timme för biträden till denne.

Med hänsyn till lämnat pris har Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB tilldelats 33,52 poäng, Advokatbyrån 34,17 poäng, Setterwalls 40 poäng, Advokatfirman Åberg & Co AB 33,56 poäng samt Advokatfirman Lindahl KB 30,97 poäng.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om Sjöfartsverkets kontakter med Setterwalls i den inledande fasen av Mälarprojektet har lett till en snedvridning av konkurrensen och därmed om principen om likabehandling upprätthållits i den aktuella upphandlingen, samt om Sjöfartsverket vid utvärderingen tagit hänsyn till omständigheter som inte uppställts som utvärderingskriterium och därmed brutit mot kraven på transparens och förutsebarhet.

Beträffande frågan vem av parterna det åligger att visa att en snedvridning av konkurrensen förelegat eller inte finner förvaltningsrätten att den huvudprincip, som uttryckts i fallet RÅ 2009 ref. 69, bör vinna tillämpning även i nu aktuellt fall, d.v.s. det åligger Advokatbyrån att visa att Setterwalls genom sina kontakter med Sjöfartsverket fått en otillbörlig fördel i

upphandlingen och att principen om likabehandling åsidosatts. Denna bedömning grundar förvaltningsrätten på bl.a. följande. Det framgår av EU-domstolens praxis att själva omständigheten att en leverantör i ett tidigare skede varit inblandad i förberedelserna till en upphandling i sig inte utgör skäl att utesluta denne från upphandlingen. Det som Kammarrätten i Stockholm funnit i mål 6989-09 är enligt förvaltningsrätten att det, i en situation där samma person som företräder den vinnande anbudsgivaren har medverkat i framtagandet av underlag för upphandlingen, finns en stark presumtion för att dessa dubbla funktioner har inneburit en fördel som medfört en snedvridning av konkurrensen. Således har kammarrätten, enligt förvaltningsrättens mening, i det enskilda fallet funnit skäl att frångå huvudprincipen att det i upphandlingsmål är sökanden som måste visa de omständigheter som denne grundar sin ansökan på. Huvudprincipen kvarstår dock. Förvaltningsrätten finner att den situation som föreligger i nu aktuellt mål inte kan likställas med den situation som förelåg i kammarrättens mål. Någon presumtion för att Setterwalls deltagande i samrådet inför upphandlingen, utan att Setterwalls varit inblandad i utformningen av upphandlingsmaterialet, har inneburit en fördel som medfört en snedvridning av konkurrensen föreligger således inte. Istället åligger det Advokatbyrån att visa att så är fallet.

Beträffande sina kontakter med Setterwalls innan den aktuella upphandlingen har Sjöfatsverket anfört i huvudsak följande. Då Setterwalls har erfarenhet av farledsprojekt liknande Mälarprojektet kontaktade Sjöfatsverket Setterwalls för att ta del av dess erfarenhet. Sjöfatsverket har hållit Setterwalls helt utanför förevarande upphandling. Setterwalls har inte deltagit i framtagandet av underlaget till upphandlingen. Setterwalls har deltagit i inledningen av Mälarprojektet i en rådgivande roll, men framtagna dokument såsom tidplan och samrådsunderlag är Sjöfatsverkets. Att tidsplanen som bifogats till förfrågningsunderlaget innehåller benämningen

“Setterwalls” under ett antal punkter är olyckligt, men saknar helt betydelse för nu aktuell upphandling.

Advokatbyrån har till stöd för sitt påstående att Setterwalls fått en otillbörlig fördel i upphandling gjort gällande att

- Setterwalls redan under åtminstone 2012 varit delaktig i den påbörjade ansökningsprocessen och därmed haft en större kunskap om ansökningsprocessen och ett informationsövertag i jämförelse med andra anbudsgivare.
- en tidsplan över processen tagits fram, av vilken framgår att Setterwalls redan är delaktig i denna genom att Setterwalls bl.a. gjort utredningar avseende närmast berörda enskilda personer, fastighetsägare och särskilt berörda samt upprättat sakägarförteckning m.m.
- Setterwalls har lämnat ett avsevärt lägre timpris än övriga anbudsgivare vilket enbart kan följa av att Setterwalls redan har utfört ett omfattande arbete åt Sjöfartsverket under pågående ansökningsprocess och fått betalt för detta arbete.
- Det kan inte uteslutas att Setterwalls har erhållit information eller andra krav som övriga anbudsgivare inte fått tagit del av.

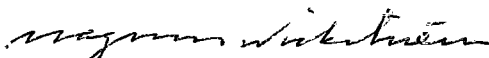
Med beaktande av Sjöfartsverkets invändningar finner förvaltningsrätten att Advokatbyrån genom det som lagts fram i målet inte har förmått visa att Setterwalls medverkan i det inledande arbetet med Mälarprojektet har inneburit att Setterwalls fått någon fördel som medfört en snedvridning av konkurrensen i den aktuella upphandlingen. Det kan tilläggas att det pris som Setterwalls lämnat i upphandlingen inte framstår som anmärkningsvärt lågt i jämförelse med de pris som övriga anbudsgivare lämnat. Setterwalls anbud ska därför inte uteslutas på denna grund.

Advokatbyrån har även invänt att Sjöfartsverket genom att anföra att Setterwalls timpris reflekterar det faktum att Setterwalls har erfarenhet av tidigare liknande farledsprojekt, de facto har tagit hänsyn till Setterwalls tidigare erfarenhet, vilket inte uppställts som utvärderingskriterium i upphandlingen.

Sjöfartsverket har avseende kompetens och erfarenhet efterfrågat erfarenhet av miljörätt med särskild inriktning mot vattenverksamhet och inte ställt något krav på erfarenhet av farledsprojekt liknande Mälarpjektet. Det har i målet inte framkommit att Sjöfartsverket har tagit hänsyn till Setterwalls erfarenhet annat än vid utvärderingen av kompetens och erfarenhet i enlighet med anbudsförfrågan. Det som Sjöfartsverket anfört utgör istället verkets uppfattning om den troliga anledningen till att Setterwalls kunnat lämna ett pris som var lägre än övriga anbudsgivares. Således ska Setterwalls anbud inte heller på denna grund uteslutas.

Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten att Advokatbyrån inte har visat att det finns skäl för ingripande enligt LOU. Ansökan om överprövning ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1D LOU).

Magnus Wickström

Föredragande har varit Stefka Bokmark.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1D LOU